

Το καφέ των εκλεκτών ψυχών

/ Γενικά

Η 30χρονη Ολγα μέχρι τον Νοέμβριο ήταν στα αζήτητα. Εγώ της μιλάω κανονικά και εκείνη διαβάζει τα χείλη μου. Με τα χέρια της μου ζωγραφίζει το παράπονό της: «Κανένας εργοδότης μέχρι τώρα δεν με προσέλαβε». Σερβίρει, κρατάει τον μπουφέ, κάνει ταμείο και επιτέλους πληρώνεται και έχει ένσημα

Ανθρωποι που η κοινωνία έβαλε στο περιθώριο, επειδή ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, έστησαν το «Μύρτιλλο» στο Νέο Ηράκλειο και το βλέπουν να... ανθίζει, δίνοντας μαθήματα επιχειρηματικότητας, αλλά κυρίως ανθρωπιάς...

Εδώ απασχολούνται μόνο άνθρωποι από ευπαθείς ομάδες. Οι «μη κανονικοί», αυτοί που δεν θεωρούνται ανταγωνιστικοί στην αγορά και συνήθως είναι αόρατοι, όταν ψάχνουν δουλειά. Η δική τους κρίση ξεκίνησε πολύ πριν από την οικονομική κρίση της χώρας. Ξεκίνησε την ημέρα που ο γιατρός διέγνωσε την ιδιαιτερότητά τους. Οι περισσότεροι υπέγραψαν τότε, χωρίς να το ξέρουν, σύμβαση αορίστου χρόνου με την ανεργία.

Στην παρέα τον φωνάζουν «Βερόπουλο», επειδή είναι υπεύθυνος για τον ανεφοδιασμό του μαγαζιού. Ο Νίκος Σανιδάς ανέλαβε εδώ πρώτη φορά την ευθύνη να κάνει συναλλαγή με τράπεζα. «Μέχρι να έρθω στο «Μύρτιλλο» έκανα μόνο δουλειές του ποδαριού», λέει ο ίδιο

Ρίσκαρε και κέρδισε

Σε μια χώρα που ψάχνει για λύσεις στο παρελθόν, μια καθηγήτρια, η Γεωργία Βαμβουνάκη, πήρε το ρίσκο και έκανε πράξη μια ιδέα από το μέλλον. Βρήκε ένα χώρο, εγκαταλειμμένο για χρόνια, απέναντι από το σταθμό του τρένου στο Νέο Ηράκλειο, τον ανακαίνισε και τον μεταμόρφωσε σε πρωτοπόρο και δυναμικό καφέ.

Για την Ολγα, τον Αρη, τη Σοφία, τον Δαμιανό, τη Νάνσυ, τον Νίκο, την Αιμιλία και τα υπόλοιπα μέλη του «Μύρτιλλου», το κατώφλι της εισόδου είναι κάτι περισσότερο από χώρος εργασίας και εκπαίδευσης. «Είναι έξοδος προς τη ζωή», λέει η κ. Βαμβουνάκη.

Όταν ο Αρης Μπέζος παίρνει παραγγελίες δεν κρατάει ποτέ σημειώσεις. Δεν χρειάζεται. Έχει εξαιρετική μνήμη, λόγω του συνδρόμου Ασπεργκερ, γεγονός που αξιοποιήθηκε στο «Μύρτιλλο»

«Δεν είμαι επιχειρηματίας, δεν είμαι οικονομολόγος», διευκρινίζει η ίδια. «Συνήθως τα κάνω θάλασσα στα οικονομικά. Τα πάγια μηνιαία έξοδα είναι 12.000 ευρώ, αλλά πρώτα θα πληρώσω τους εργαζόμενους. Τα έφερε η ζωή έτσι, κι έχω ένα παιδί με μαθησιακές δυσκολίες, το οποίο μεγάλωσε στη Σκοτία και ευτυχώς δεν πήγε ποτέ σε ελληνικό σχολείο. Και δεν το λέω για να υποτιμήσω τα σχολεία της πατρίδας μας. Αλλωστε κι εγώ είμαι φιλόλογος, έχω δουλέψει σε δημόσια σχολεία».

Εμπνεύστηκε την ιδέα όταν διέμενε στη Σκοτία. «Ο γιος μου παρακολούθησε ένα τμήμα catering και στη συνέχεια έκανε την πρακτική του σε ένα καφέ. Αυτό το διάστημα είδα πώς μεταχειρίζονται οι άλλες κουλτούρες τους ανθρώπους με διαφορετικότητα. Και είπα ότι αυτό χρειάζεται στην Ελλάδα». «Δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί η ιδέα αυτή, αν δεν μας είχαν βοηθήσει οικονομικά κάποιοι ιδιώτες (βασικός δωρητής που έδωσε τα χρήματα για την ανακαίνιση του χώρου είναι το κοινωφελές ίδρυμα «TIMA»). Μου ζήτησαν να μην αναφέρω τα ονόματά τους»...

Ο Δαμιανός Ράφαν, μισός Σκοτσέζος, είναι γιος της νόμιμης εκπροσώπου της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης που λειτουργεί το καφέ. «Το όνειρό μου είναι μόλις μάθω καλά τη δουλειά εδώ, να πάω να δουλέψω σε άλλη καφετέρια, ως υπάλληλος. Τα αφεντικά έχουν πολλά στο κεφάλι τους»

Βουλιάζω στον καναπέ, θέα στην ανοιχτή κουζίνα. Ολα τα εδέσματα που σερβίρονται είναι χειροποίητα. Οι μαθητευόμενοι «μάγειρες» ζυμώνουν σήμερα ψωμί. Ανάμεσά τους τριγουρίζει και η Αιμιλία Καρδάρα, η «οικολόγος» της παρέας. «Τους κλείνω συνεχώς τη βρύση. Δεν μπορείς να αφήνεις το νερό να τρέχει, να σπαταλάς έτσι το νερό», λέει η ίδια. «Εδώ σε προσέχουν καλύτερα. Εγώ έχω κατάθλιψη, αλλά ακολουθώ αγωγή και είμαι μια χαρά. Εγώ έχω Ασπεργκερ. Κι αυτό φέρνει πολλά άσχημα. Μου φέρνει αυτή την πολυλογία, βρε παιδί μου, και τις εμμονές και τον ψυχαναγκασμό. Αλλά εμείς με το Ασπεργκερ αν βάλουμε ένα στόχο να μάθουμε κάτι, το μαθαίνουμε καλύτερα κι από ειδικό». Στα 34 της, κι ενώ δουλεύει σχεδόν μια δεκαετία, «πρώτη φορά μου κολλάνε ένσημα. Παλιά δούλευα στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία, έκανα δύο χρόνια πρακτική. Μόνο ως διανομέας φυλλαδίων έχω πληρωθεί, έστω και μαύρα», λέει η Αιμιλία.

«Είναι δύσκολο να βρεις δουλειά, και αν είσαι σαν εμάς, με ειδικές ανάγκες, είναι ακόμα πιο δύσκολο. Είναι σημαντικό να αποκτήσεις εμπειρία και αυτοπεποίθηση. Μετά από δω θα ανοίξω τα φτερά μου», λέει η 23χρονη Σοφία Παππά. Είναι γραμματέας της καφετέριας και χαρούμενη που επιτέλους «οι γνώσεις μου δεν πάνε χαμένες. Σπούδασα διοίκηση επιχειρήσεων σε ΙΕΚ».

Παρακολουθώ την Ολγα. Την 30χρονη κοπέλα, με το tattoo στην πλάτη, που «θα μπορούσε να κρατάει μόνη της όλο το μαγαζί», όπως λέει η κ. Ράφαν. Παίρνει παραγγελίες, φτιάχνει καφέδες, σερβίρει, κρατάει το ταμείο. Κι όμως μέχρι τον Νοέμβριο ήταν στα αζήτητα. Εγώ της μιλάω κανονικά και εκείνη διαβάζει τα χείλη μου. Με τα χέρια της μου ζωγραφίζει το παράπονό της: «Κανένας εργοδότης μέχρι τώρα δεν με προσέλαβε».

Η δική της κώφωση τύφλωσε προφανώς αυτούς που αποφασίζουν ποιος θα πάρει τη δουλειά. Η Ολγα σπούδασε διακοσμητική στο ΤΕΙ Αθηνών, μιλάει ξένες γλώσσες, ενώ παράλληλα είναι πρωταθλήτρια στο γυναικείο ποδόσφαιρο. «Στον ελεύθερο χρόνο σου τι κάνεις;» τη ρωτάω. «Πάω για bungee jumping» απαντάει. «Αυτό το περιβάλλον μου δίνει δύναμη να συνεχίσω. Εδώ αποκτάς αυτοπεποίθηση και εμπειρία. Αυτό που γίνεται εδώ είναι πολύ σημαντικό». Ονειρό της, να ανοίξει κάποτε δικό της μαγαζί με κοσμήματα. Το βλέμμα της ελέγχει συνεχώς το χώρο. «Κοιτάζω μήπως ξεχαστεί κανένας και πιάσει κουβέντα με τους πελάτες» λέει.

Όταν ο Δαμιανός Ράφαν απουσιάζει από το πόστο του, το πιθανότερο είναι πως μιλάει με τους πελάτες ή έχει πάει βόλτα στις διπλανές καφετέριες. «Όλοι τον έχουν μάθει. Είναι πολύ κοινωνικός», λέει γελώντας η μητέρα του. Ο ίδιος λέει «είμαι απλώς λίγο ζωηρός». Αθελά του έχει αναλάβει τις δημόσιες σχέσεις στη γειτονιά. Γνωρίζει ονομαστικά ακόμα και τους πλανόδιους μικροπωλητές. Ψάχνω να βρω σε τι είναι διαφορετικός. Και το βρίσκω: είναι ίσως ο μοναδικός Έλληνας που δεν θέλει να γίνει αφεντικό. «Το όνειρό μου είναι μόλις αποκτήσω εμπειρία, να πάω να δουλέψω σε άλλη καφετέρια, ως υπάλληλος. Τα αφεντικά έχουν πολλά στο κεφάλι τους. Εγώ θέλω να τελειώνω και να είμαι ελεύθερος».

Φορτιστές αισιοδοξίας

Ενα εγκαταλειμμένο κτήριο σάπιζε όρθιο για πολλά χρόνια. Μέχρι που η Γεωργία Βαμβουνάκη ανέλαβε να φτιάξει το καφέ... των εκλεκτών. «Εδώ δουλεύουν επί πληρωμή 10 άτομα και οι υπόλοιποι εκπαιδεύονται» λέει η ίδια

Οι καρέκλες σ' αυτό το μαγαζί λειτουργούν σαν φορτιστές αισιοδοξίας. Φεύγοντας, οι υπάλληλοι σε ραντίζουν με ευχές. Και ζητάνε υποσχέσεις, ότι δεν θα τους ξεχάσεις. «Στο καλό, καλή όρεξη αν πας για φαγητό», «Να έρθεις το απόγευμα που θα είναι έτοιμο το ψωμί», «Αν σου άρεσε, μπορείς να υποσχεθείς εδώ και τώρα ότι θα ξανάρθεις;», «Αν δεν κρατήσεις την υπόσχεσή σου, δεν ξέρεις τι σε περιμένει!». Ποτέ ξανά δεν απέκτησα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα τόσο πολλούς φίλους.

Διδάσκουν και αυτοαξιολόγηση

Η βασική διαφορά αυτής της καφετέριας με τις υπόλοιπες δεν είναι μόνο στο ποιος σε σερβίρει, αλλά και στο τι σε σερβίρει. Τα πάντα εδώ είναι χειροποίητα. Ακόμα και το ψωμί για τα σάντουιτς

«Στόχος μας είναι να αντιληφθούν όσοι ανήκουν στην ομάδα, ότι δεν είναι αντικείμενα περίθαλψης. Γι' αυτό και παραπέμπουμε στην ατομική ευθύνη», τονίζει η Γεωργία Βαμβουνάκη. Εδώ όλοι περνούν από διαδικασία αυτοαξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει ένα ερωτηματολόγιο του τύπου «ποιες είναι οι ευθύνες σας;», «τις αναλάβατε;».

Από τους γονείς, λέει η ίδια, «δεν ζητάμε παρά μόνο κάποια πιστοποιητικά. Δεν τους αφήνουμε να μιλάνε πολύ. Γιατί οι Έλληνες γονείς έχουν την τάση του «i know better». Συνεργαζόμαστε με μια ειδική επιστήμονα, ψυχοθεραπεύτρια και δασκάλα, την Ειρήνη Διαλεχτή Κουρομιχελάκη, η οποία κάνει παράλληλα τη δική της αξιολόγηση. Ξέρετε, εδώ απαγορεύεται να φταίει ο άλλος. Οποιος βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης και μεταθέσει την ευθύνη σε κάποιον άλλον, θα υποστεί την ποινή».

Μέρος της εκπαίδευσης, εκτός από τη δουλειά που κάνουν, είναι το πρόγραμμα εξωτερικής δράσης. «Ξεκινάμε τώρα μια δράση στα ΚΑΠΗ και σε παιδικά ιδρύματα στα οποία οι εργαζόμενοι εδώ θα κάνουν εθελοντική εργασία: θα φτιάχνουν τσάι στους παππούδες, θα διαβάζουν παραμύθια, θα τους πηγαίνουν βόλτα», λέει η κ. Βαμβουνάκη.

Στο άκουσμα της νέας δράσης, ο 28χρονος Αρης Μπέζος, εκπαιδευόμενος

σερβιτόρος, ενθουσιάζεται. Στο παρελθόν έχει δουλέψει σε βιβλιοθήκη στο Χαλάνδρι. Ανυπομονεί να μπει στη λίστα των 10 ατόμων που εργάζονται με αμοιβή. Το ίδιο και ο 26χρονος Νίκος Σανιδάς. Στην παρέα τον φωνάζουν «Βερόπουλο» επειδή είναι υπεύθυνος για τον ανεφοδιασμό του μαγαζιού. Εδώ, ανέλαβε πρώτη φορά την ευθύνη να κάνει συναλλαγή με τράπεζα. «Μέχρι να έρθω στο Μύρτιλλο, έκανα μόνο δουλειές του ποδαριού», λέει ο ίδιος. «Τώρα με έχει μάθει όλη η γειτονιά. Όταν πηγαίνω για ψώνια, ξέρουν ότι εμένα θα μου κόψουν τιμολόγιο».

Μόνη της στο τρένο...

Το «Μύρτιλλο» ήταν για τη Νάνσυ Χήρα το πρώτο βήμα στην ανεξαρτησία. «Είμαι πιο υπεύθυνη, σίγουρο αυτό» λέει. Στα 23 της, πρώτη φορά, εκλήθη να χρησιμοποιήσει μόνη της τα μέσα μαζικής μεταφοράς. «Μένω στον Υμηττό, είναι μακριά. Μέχρι τώρα ερχόμουν με τη μητέρα μου. Τώρα, που γνώρισα καλύτερα τη διαδρομή, έρχομαι μόνη μου. Παίρνω και τον ηλεκτρικό, που μου αρέσει».

«Τώρα νιώθω υπεύθυνη», λέει η Νάνσυ Χήρα (αριστερά στη φωτ.). Δίπλα της, η Σοφία Παππά εκτελεί χρέη... γραμματέας της καφετέριας

«Δεν περίμενα ότι θα βρεθεί το Μύρτιλλο», συνεχίζει η ίδια. «Ελεγα σιγά μη βρω δουλειά. Μέχρι που ο Αρης, τον οποίο γνωρίζω από τον ελληνικό σύλλογο για το σύνδρομο Ασπεργκερ, έκανε εδώ τα γενέθλιά του και με κάλεσε. Εγώ μέχρι τότε, έφτιαχνα χειροποίητα κεριά αλλά δεν προλάβαινα να κάνω πολλές εκθέσεις.

Στεναχωριόμουν που δεν μπόρεσα να έχω μεγάλη παραγωγή. Εφτιαξα περίπου 100». Τώρα η Νάνσυ οργανώνει την ομάδα της μαγειρικής. «Έχω σπουδάσει μαγειρική και ζαχαροπλαστική σε ΙΕΚ και τώρα εκπαιδεύομαι στο παρασκευαστήριο. Είμαι καλή στο ψωμί. Έχω εξασκηθεί στο ζύμωμα. Φτιάχνουμε γλυκά, διάφορα. Σου αρέσουν τα curcakes; Να έρθεις να φας», λέει.

«Έχω Ασπεργκερ, αλλά δεν υπάρχει πρόβλημα εφόσον κρατιέμαι ήρεμη», μου είπε κατά τη διάρκεια της συζήτησής μας. «Υπάρχουν διάφορες τεχνικές που διώχνουν το άγχος. Πάντα κάτι σκέφτομαι από μέσα μου. Το έχω αγαπήσει το Ασπεργκερ, δεν το έχω μισήσει. Θεωρώ ότι είναι λάθος να μην αγαπάς κάτι που έχεις εσύ και είναι κομμάτι της ζωής σου. Αν το έχεις κάτι από μικρός δεν μπορείς να πεις το μισώ, όταν ξέρεις ότι δεν μπορείς να κάνεις κάτι γι' αυτό. Προσπαθούμε να μη μας κρύψουνε τα σύννεφα βρε...».

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑ Φωτ.: ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΕΦΕΡΟΓΛΟΥ

Πηγή: enet.gr